

ÖVERRASKNINGARNAS TORNFALKSSOMMAR 1990

Inför häckningssäsongen 1990 var förväntningarna rätt lågt ställda och kanske med all rätt. Pärflugglorna, vars förekomst indirekt visar sorkförekomsten, förekom i mycket blygsam omfattning. I rovfågelrutan i Petalax, där år 1989 inte mindre än 38 häckningar konstaterades, hittades endast 1 häckning. Tornfalkens viktigaste föda, sorkarna, saknades således så gott som helt.

Genomgången av holkarna inleddes i slutet av maj och fick en god start i och med 2 påträffade bon på Söderfjärden.

Undet det fortsatta inventeringsarbetet kom den på förhand sett kanske mest realistiska prognosen, 10—15 par, att rejält överskridas. Inalles kontrollerades 230 holkar. Det slutliga resultatet kan studeras nedan.

Förekomsten av tornfalk år 1990 Kvarkenområdet:

Kommun	Holkhäckning	Övrig häckning	Revir	Totalt
Oravais	1	0	0	1
Maxmo	0	0	0	0
Vörå	0	0	0	0
Korsholm—Vasa	3	0	4	7
Laihela	1	0	1	2
Malax	13	0	1	14
Korsnäs	2	0	1	3
Norra Närpes	2	0	1	3
Västra Jurva	2	0	0	2
FASTLANDET	24	0	8	32
SKÄRGÅRDEN	7	2	2	11
HELA OMRÅDET	31	2	10	43

Tornfalkarna fördelade sig i terrängen enligt det sedvanliga mönstret sålunda att det största antalet häckande par hittades i det intensivt studerade området söder om Vasa. (Wistbacka 1989)

Vissa glädjande avvikelser från detta mönster skedde bl.a. i och med att Valsörarna nu härbärgerade inte mindre än 5 par tornfalk. Dylika mängder har inte noterats sedan år 1960. 3 par häckade i holkar medan 2 par höll till på Ebbskär även om inga bofynd gjordes. Holkarna sattes ut hösten 1983 och de fick således vänta rätt länge på hyresgäster.

*Välmående tornfalkungar i sin holk någonstans i Pörtomnejden i juli 1990.
Foto: R. Wistbacka.*

I Kvevlax hittades likaså den första holkhäckningen sedan holkprojektet start år 1981.

I det södra delområdet förekom tornfalken ställvis överraskande tätt. I en rovfågelruta med 16 tornfalksholkar gjordes inte mindre än 6 bofynd vilket är endast 2 mindre än under sorktoppåret 1989. 2 utav dessa häckningar skedde i falkholkar utsatta på hyggen. Detta var första gången holkar i denna biotop användes och användningsprocenten var rätt hög med tanke på att endast 7 dyliska holkal kontrollerades.

I övrigt rörde sig tätheterna i godtagbart studerade rutor mellan 1 och 4 par.

I det norra delområdet var den maximala konstaterade tätheten 1 par/rovfågelruta.

Det är svårt att säga om den ringa förekomsten i det norra delområdet (3 par) visar på skillnader i jordbruksbiotoper eller om utsättandet av ett större antal holkar på ladgavlar skulle utjämna förekomstskillnaden. I det södra delområdet hittades år 1990 25 par. Avsikten är att närmare studera detta under följande sorkcykel.

I genomsnitt var medeltalet lagda ägg och stora ungar i kullarna drygt 1 lägre än under de goda sorkåren 1988 och 1989.

3 häckningar (9 %) misslyckades vilket är en låg siffra med tanke på födoläget. En häckning i skärgården hade avbrutits under ruvningen troligen pga matbrist. En häckning på fastlandet avbröts pga mänsklig störning medan en annan misslyckades då någon predator kom åt att imundiga de

knappt veckogamla ungarna. Normala år brukar honan konstant vakta dunungarna men detta år tvingade sorkbristen synbarligen bägge föräldrarna att bedriva en tidsödande jakt på småfåglar, näbbmöss och ödlor redan i ett tidigt skede av häckningen.

Falkarna på fastlandet lade i genomsnitt litet flere ägg än sina kolleger i skärgården men medeltalet fullvuxna ungar var lika stort (4,0) i bägge områdena. Stora skillnader ifråga om sgs flygga ungars vikt noterades. Den magraste ungen vägde endast 118 gram medan den tyngsta vägde litet över 270 gram. I holken med den magra ungen hade 2 stora ungar dött av svält.

Endast en liten del av de häckande falkarna hade häckat i området år 1989. De flesta utav dessa var hanar. Ett par hade hållit ihop sedan 1989 vilket är mycket sällsynt i fråga om tornfalkar.

En hona hittades häckande i Ilmajoki sommaren 1990 men värt de övriga saknade falkarna från 1989 tagit vägen är höljt i dunkel.

De nya falkar som var ringmärkta utgjorde en minoritet och det är ännu oklart från hur stort område tornfalkarna i Kvarken samlas.

Klart är att de inte i större mån kommer från de områden i Finland där det kända beståndet är stort och ringmärkning bedrivs (dvs. Vasa och Uleåborgs län). (Haapala & AL 1989)

Avslutningsvis kan sägas att förekomsten var i klass med den i Kauhava-nejden 1990 och mycket högre än under det senaste dåliga sorkåret i Kvarken 1987. Då hittades 5 holkhäckningar/180 holkar och totalt 20 par. Holkarna på fastlandet var dock 1990 överlag bättre utplacerade i en del delområden, vilket kan vara en del förklaring till ökningen.

Litteratur:

Erkki Korpimäki: Tuulihaukalle myötätuulta pöntötyksellä. Suomen luonto 5/1990.

J. Haapala mfl: Petolintujen pesintä Suomessa 1989. Lintumies 1/1990.

Wistbacka Ralf: Uppsving för tornfaken i Kvarkenområdet 1988—89. OA-Natur 1989; årg. 6.